

Ár 2015, föstudaginn 11. september, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 35/2015**:

M
gegn
F.

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni dags. 11. maí 2015, með kvörtun sóknaraðila, dags. 7. maí 2015. Með tölvupósti nefndarinnar, dags. 11. maí 2015, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 5. júní 2015. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar, dags. 8. júní 2015, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 24. ágúst 2015.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 11. september 2015.

II.

Málsatvik.

Þann 5. maí 2008, var skuldabréf nr. X, upphaflega að fjárhæð kr. 2.280.000, gefið út af forvera varnaraðila, FF, til A. Sóknaraðili og B, tókust á hendur óskipta sjálfskuldarábyrgð á láninu.

Þá skrifaði sóknaraðili undir ódagsett skjal sem bar heitið „*Lánsúmsókn. Fylgiskjal með skuldabréfi [X].*“ Samkvæmt því óskaði A eftir láni að fjárhæð kr. 2.280.000 til þess að: „*greiða upp heimild á [Y] kr. 1.000.000, og skuld á MC [... MasterCard] ca. 545.000,- rest á [Y]*“. Reitir á skjalinu voru ekki fylltir út. Sóknaraðili og B voru þar tilgreind sem ábyrgðarmenn.

Vanskil urðu á endurgreiðslu skuldabréfsins og þann 9. mars 2009 greiddi sóknaraðili gjaldfallna greiðsluseðla og eftirstöðvar af skuldabréfinu samtals kr. 2.467.470, sem ábyrgðarmaður.

Með bréfi dags. 8. janúar 2015, krafði sóknaraðili varnaraðila um endurgreiðslu þeirrar fjárhæðar sem sóknaraðili hafði greitt vegna ábyrgðar sinnar að fjárhæð kr. 2.467.470 auk vaxta, innheimtuþóknunar og virðisaukaskatts, samtals að fjárhæð kr. 3.389.095. Í bréfinu segir: „*Þann 18. ágúst 2014 hafði umbjóðandi minn samband við Procura og óskaði eftir því að láta kanna lögmati ábyrgðar á framangreindu skuldabréfi. Rannsókn Procura leiddi í ljós að ábyrgðin var talin vera ógildanleg. Þann 9. desember 2014 barst undirrituðum tölvupóstur þar sem upplýst var um að lögfræðingar [F] mætu ábyrgð umbjóðanda míns á skuldabréfi nr. [X] ógildanlega.*“

Varnaraðili hafnaði endurgreiðslukröfu sóknaraðila með svarbréfi dags. 28. janúar 2015. Þar segir: „*Verður þannig að telja ljóst að þótt fallist yrði á að umbj. þinn hafi átt endurgreiðslukröfu á hendur bankanum vegna greiðslunnar þá er fyrningarfræstur kröfunnar liðinn og krafan því fyrnd. Af framansögðu er kröfu umb. þíns um endurgreiðslu framangreindra fjármuna hafnað.*“

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að honum verði endurgreidd fjárhæð kr. 2.467.470, sem hann greiddi vegna ábyrgðar sinnar á skuldabréfi nr. X, ásamt vöxtum skv. 8. gr. laga nr. 38/2001 frá greiðsludegi.

Aðalkröfu byggir sóknaraðili á því að ósanngjarnt sé af hálfu varnaraðila að bera samninginn fyrir sig, sbr. 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga enda hafi varnaraðili ekki staðið við skyldur sínar skv. samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga dags. 1. nóvember 2001.

Samkvæmt stöðluðum samningsákvæðum sem varnaraðili hafi sjálfur samið, sé tilgreint í umræddu skuldabréfi að sjálfsskuldarábyrgðaraðilar hafi lýst því yfir að þeir hafi ekki óskað eftir því að greiðslumat yrði framkvæmt. Kvörtunaraðili telur að þessi framkvæmd hafi ekki verið í samræmi við 3. gr. samkomulagsins af þrennum ástæðum.

Í fyrsta lagi beri að nefna að ákvæði samkomulagsins hafi gert ráð fyrir því að ábyrgðarmaður geti óskað eftir því að greiðslumat yrði ekki framkvæmt. Samkomulagið hafi þannig gert ráð fyrir að ósk þess efnis kæmi frá ábyrgðarmanni en ekki lánveitanda. Með uppstillingu varnaraðila á þessu atriði í stöðluðum samningsákvæðum sínum sé ljóst að valið um hvort greiðslumat verði framkvæmt sé fært frá ábyrgðarmanni yfir á lánveitanda. Þá hafi kvörtunaraðili ekki verið spurður eða upplýstur um ofangreint atriði heldur hafi einungis verið lagt fyrir hann að undirrita skjalið með þeim skilmálum sem varnaraðili hafi sett fram. Í frumvarpi sem hafi orðið að lögum nr. 14/1995 um breytingu á lögum nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga sé fjallað sérstaklega um þetta atriði. Þannig segir í umfjöllun um 2. gr. að við skýringu á hugtakinu „*samningsskilmálar sem ekki hefur verið samið um sérstaklega*“ megi líta til 1. tl. 2. mgr. 3. gr. tilskipunar 93/13/EBE frá 5. apríl 1993 þar sem segir: „*Ekki telst hafa verið samið sérstaklega um samningsskilmála ef hann hefur verið saminn fyrir fram og neytandi því ekki haft tækifæri til að hafa áhrif á efni skilmálans, einkum þegar um er að ræða fastorðaða staðalsamninga*“. Í umræddu skuldabréfi sé ákvæðið hluti af fyrirfram einhliða sömdum stöðluðum samningsskilmálum varnaraðila sem ekki sé ráðgert að ábyrgðarmaður geti haft áhrif á.

Í öðru lagi geri ákvæðið ráð fyrir að ábyrgðarmaður þurfi að tilgreina ósk sína sérstaklega. Í þessu skilyrði felst að ábyrgðarmaður verði að staðhæfa ósk sína með einhverjum sérgreinanlegum hætti, þ.e. öðrum en með undirritun sinni á yfirtökunni einni saman. Tilgangurinn sé þá að tryggja að ábyrgðarmaður hafi veitt þessu atriði sérstaka athygli. Þessu til stuðnings hafi myndast sú venja hjá öðrum fjármálastofnunum að samsvarandi fjármálagerningar innihaldi reit sem ábyrgðarmaður hafi hakað í og staðfest með ritun stafa sinna, hvort óskað sé eftir greiðslumati. Á skuldabréfinu sem um ræðir í málinu sé hvergi gert ráð fyrir að ábyrgðarmaður geti staðfest þá ósk sérstaklega.

Í þriðja lagi sé nauðsynlegt að líta til tilgangs samkomulags um notkun ábyrgða. Þannig segir m.a. í 1. gr. samkomulagsins að aðilar séu sammála um gildi þeirrar stefnu að lánveitingar verði miðaðar við greiðslugetu greiðanda og eigin tryggingar. Þá sé sett fram sú meginregla í 3. gr. að fjármálafyrirtæki beri að meta greiðslugetu greiðanda.

Sóknaraðili fái ekki séð að varnaraðili hafi haft ofangreint í huga þegar hann hafi samið staðlaða samningsskilmála sína. Þvert á móti virðist varnaraðili hafa sniðið samningsskilmála sína að þeim tilgangi að komast hjá því að framkvæma það greiðslumat sem samkomulag um notkun ábyrgða hafi gert ráð fyrir að gert sé að meginstefnu til. Þessi framsetning varnaraðila á stöðluðum samningsskilmálum sínum hafi þannig gengið þvert á tilgang samkomulags um að lánveitingar verði miðaðar við greiðslugetu greiðanda og eigin tryggingar. Þá telur sóknaraðili að varnaraðili hafi með þessari háttsemi gerst brotlegur við 1. mgr. 19. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki.

Samkvæmt 4. gr. samkomulagsins sé fjármálafyrirtækjum skylt að gefa út upplýsingabæklinga um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent séu ábyrgðarmönnum til undirritunar. Bæklingnum sé ætlað að upplýsa m.a. um hvaða skyldur felast í ábyrgðinni, heimild ábyrgðarmanns til að segja henni upp, heimild til að óska eftir að greiðslumat verði ekki framkvæmt og heimild til að bera ágreiningsmál vegna ábyrgðarinnar undir úrskurðarnefnd. Sóknaraðili hafi ekki fengið slíkan bækling í sínar hendur né heldur upplýsingar á öðru formi um réttindi sín og/eða skyldur. Um þetta atriði sé vísað sérstaklega í úrskurð nefndarinnar nr. 10/2011.

Í 9. gr. samkomulagsins sé lögð sú skylda á fjármálafyrirtæki að vísa í samkomulagið í samningum sínum. Engar slíkar tilvísanir sé að finna í skjölum málsins. Sóknaraðili byggir þannig á að varnaraðili hafi ekki fylgt þeim meginreglum sem settar hafi verið ábyrgðarmönnum til verndar, með samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 2001. Sóknaraðili hafi verið grandlaus um tilvist samkomulagsins og þau réttindi sem það hafi fært honum. Þá hafi hann heldur ekki verið upplýstur um að sama samkomulag hafi gert ráð fyrir að greiðslumat hafi farið fram að meginstefnu til. Þvert á móti telur sóknaraðili ljóst af framsetningu varnaraðila á stöðluðum samningsskilmálum sínum að varnaraðili hafi sem mest leitað leiða til að komast hjá því að framkvæma greiðslumat. Sóknaraðili telur að varnaraðili hafi með þessari háttsemi ekki starfað í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti eins og honum hafi borið.

Ofangreint hafi leitt til þess að sóknaraðili hafi undirritað umrætt yfirtökuskjal án þess að hafa þær upplýsingar og vitneskju sem hann hafi með réttu mátt búast við að fá. Þá verði að líta til þess aðstöðumunar sem sé á málsaðilum.

Sóknaraðili sé bóndi og hafi enga sérþekkingu um fjármálagerninga. Varnaraðili sé hins vegar eitt af elstu fjármálafyrirtækjum landsins með mikla lögfræði- og sérþekkingu. Af öllu ofangreindu verði að teljast ósanngjarnt af hálfu varnaraðila að bera samninginn fyrir sig, sbr. 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili vísar til þess að sóknaraðili hafi greitt skuldina, án fyrirvara, þann 9. mars 2009. Vegna þess hafi fyrningarfrestur endurkröfu sóknaraðila á hendur varnaraðila því hafist á þeim degi, sbr. 1. mgr. 2. gr. laga um fyrningu kröfurettinda nr. 150/2007, eða fyrir rúmum 6 árum síðan. Fyrningartími slíkrar kröfu fari eftir 3. gr. laganna og teljist fyrningarfrestur kröfunnar því vera fjögur ár, sbr. einnig fjölmarga dóma Hæstaréttar um fyrningu endurgreiðslukrafna. Í dómi Hæstaréttar nr. 160/2000 var t.d. um að ræða endurgreiðslukröfu og þar segir m.a.: „Þegar áfrýjandi hófst handa um málsókn þessa með birtingu stefnu 28. júní 1999 voru tæp sex ár liðin frá því, er

hann greiddi lyfjaeftirlitsgjald vegna ársins 1993, en eldri gjöld voru áður greidd. Fyrningarfrestur var þá liðinn og ber því að sýkna stefnda af öllum kröfum áfrýjanda“.

Endurkrafa sóknaraðila á hendur varnaraðila hafi því verið fyrnd þann 9. mars 2013, skv. 3. gr. laga um fyrningu kröfuréttinda, en sóknaraðili hafi fyrst krafð varnaraðila um endurgreiðslu fjárhæðarinnar þann 8. janúar 2015.

Þegar af þeirri ástæðu beri að hafna endurgreiðslukröfu sóknaraðila og því sé ekki ástæða til þess að fjalla frekar um gildi sjálfskuldarábyrgðarinnar.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að ógildingu sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, upphaflega að fjárhæð kr. 2.280.00 sem útgefið var af forvera varnaraðila, FF, til A, og endurgreiðslu fjárhæðar kr. 2.467.470, sem sóknaraðili greiddi vegna ábyrgðar sinnar.

Sóknaraðili greiddi vanskil á umræddu skuldabréfi dags. 9. mars 2009 að fjárhæð kr. 2.467.470 sem ábyrgðarmaður bréfsins. Þann 8. janúar 2015 krafði sóknaraðili varnaraðila um endurgreiðslu þeirrar fjárhæðar auk vaxta, innheimtuþóknunar og virðisaukaskatts samtals að fjárhæð kr. 3.380.095.

Í 1. mgr. 2. gr. laga um fyrningu kröfuréttinda nr. 150/2007, er kveðið á um að fyrningarfrestur kröfu reiknist frá þeim degi þegar kröfuhafi gat fyrst átt rétt til efnda og að skv. 3. gr. sömu laga sé fyrningartími almennra krafna eins og þeirrar sem hér um ræðir fjögur ár.

Hvaða endurgreiðslukröfu sem sóknaraðili kann að hafa eignast við greiðslu sína á grundvelli sjónarmiða um endurgreiðslu ofgreidds fjár er ljóst að er hún fyrnd sbr. 1. mgr. 2. gr. og 3. gr. laga um fyrningu kröfuréttinda nr. 150/2007.

Verður því kröfu sóknaraðila á hendur varnaraðila hafnað.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfum sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað.

Reykjavík, 11. september 2015.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Unnur Erla Jónsdóttir